

# Helsingin työssäkäynti- alue vetää koulutettua väkeä

Elli Heikkilä ja Sirpa Korhonen

---

**M**aassamuutto vilkastui Suomessa 1990-luvun puolivälin jälkeen. Muutto kohdistui erityisesti eteläisen Suomen kasvukeskuksiin, kuten Helsinkiin, Tampereelle ja Turkuun sekä Pohjois-Suomessa Ouluun. Tämän päivän muuttajat ovat usein korkeasti koulutettua ja osaavaa väkeä. Koulutetun työvoiman saataavuus on merkittävä alueellinen kilpailutekijä maamme ja sen alueiden kehityksessä. Alueen kilpailukyky perustuu yhä enemmän sen kykyyn houkuttaa erityisosaamista ja eri alojen ammattilaisia alueelleen ja pitää nykyiset inhimilliset resurssit ominaan.

Yhteispohjoismaisessa tutkimushankkeessa, jota koordinoi Pohjoismaiden ministerineuvoston aluetutkimuslaitos *Nordregio* Ruotsista, selvitetään Pohjoismaiden työmarkkinoiden dynamiikkaa 1990-luvulla. Helsingin alue edustaa yhtä hankkeen yhdeksästä työssäkäyntialueesta Suomessa. Aineistona ovat 16–

74-vuotiaat työikäiset paikallaan pysyjät sekä alueelta ja alueelle muuttajat. Aineisto on ns. virta-aineisto, jossa tarkastellaan yksilöiden tilannetta työmarkkinoilla vuodesta 1996 vuoteen 1997. Helsingin työssäkäyntialueeseen kuuluvat Helsingin lisäksi 18 sitä ympäröivää kuntaa, joiden työllisistä vähintään 10 % käy päivittäin Helsingissä töissä.

## Työpaikkojen täyttö

Työpaikkojen täyttöprosessissa 92 % työvoimasta tulee Helsingin työssäkäyntialueelta ja loput muuttoliikkeen kautta. Perusasteen koulutuksen vaativassa työssä 96 % työntekijöistä löytyy paikallisista henkilöistä, kun taas keskiasteen työhön tarvitaan 9 % ja korkea-asteen työhön 11 % työssäkäyntialueen ulkopuolelta. Korkeasti koulutetuilla tarkoitetaan alemman ja ylemmän korkea-asteen tutkinnon eli opisto-, ammattikorkeakoulu- ja korkeakoulututkinnon suorittaneita.

Toimialoittaisessa tarkastelussa suhteessa heikoiten paikallista korkeasti koulutettua työvoimaa löytyy maa- ja metsätalouden sekä kalastuksen alalla, paperi- ja kemianteollisuudessa, koneiden

ja laitteiden valmistuksessa sekä vähittäiskaupan alalla.

## Muuttajan asema työmarkkinoilla

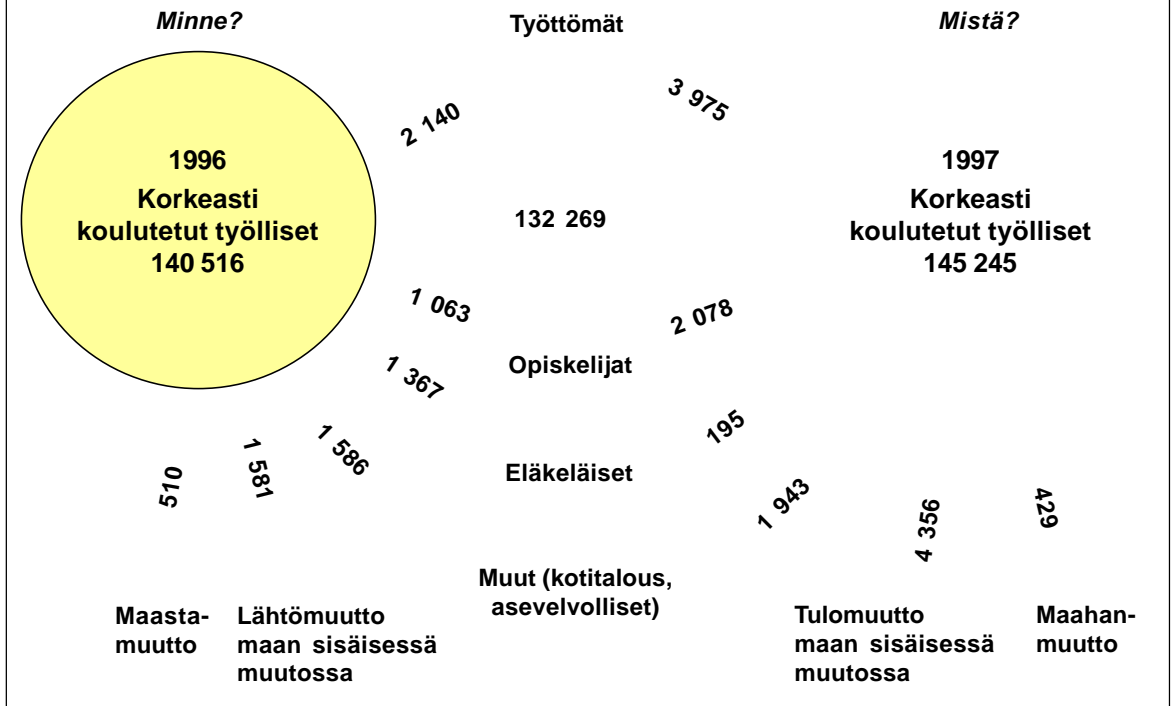
Helsingin työssäkäyntialueelta lähti 15 573 työikäistä vuonna 1996. Työllisiä muutti muualle 6 630 henkeä ja heistä lähes 70 % oli työllisiä muuton jälkeisenä vuonna. Työllisistä työttömäksi joutui 13 %. Poismuuttaneiden työttömien määrä oli 2 372 henkeä ja heistä runsas 30 % työllistyi muuton myötä, lähes 40 % jäi työttömäksi ja 15 % siirtyi opiskelijoiksi. Opiskelijoita muutti 2 790 henkeä ja heistä 38 % työllistyi ja 43 % taas jatkoi opiskeluaan muualla. Muita työvoiman ulkopuolella olevia, mm. eläkeläisiä, varusmiehiä ja kotirouvia, lähtijöistä oli 3 786 eli neljännes.

Tulomuuttajien määrä Helsingin työssäkäyntialueelle oli 24 773 työikäistä vuonna 1996. Tulijoista enemmistö oli työllisiä, 11 776 henkeä, ja heistä 87 % oli työllisiä vuosi muuton jälkeen. Työttöminä oli 5 %. Opiskelijoita oli tulomuuttajista 5 377 henkeä ja työttömiä 4 095 henkeä. Muita työvoiman ulkopuolella olevia

---

*Dosentti, tutkimuspäällikkö Elli Heikkilä ja tutkija, FM Sirpa Korhonen työskentelevät Siirtolaisuusinstituutissa. Hankkeen yhteistyökumppanina on Oulun yliopiston Kajaanin kehittämisskeskus.*

**Kuva 1.** Muutokset korkeasti koulutettujen työllisten määrässä Helsingin työssäkäyntialueella 1996–97 (Aineisto: Tilastokeskus).



oli tulijoista 3525 eli 14 %. Alueelle muuttaneista opiskelijoista 60 % jatkoi opiskeluaan ja 30 % sai työpaikan. Työttömistä muuttajista Helsingin työssäkäyntialueella työllistyi joka kolmas ja työttömyys jatkui neljällä kymmenestä.

Työikäisten muuttotase oli 9 200 henkeä voitollinen vuonna 1996 Helsingin tutkimusalueella. Suurin positiivinen muuttotase on ollut työllisten (+5 146 henkeä) ryhmässä. Seuraavina ovat opiskelijat (+2 587), työttömät (+1 723) ja työvoiman ulkopuolella olevat (+261).

### Korkeasti koulutetut

Korkeasti koulutettuja muutti Helsingin työssäkäyntialueelta 3

229 työikäistä ja vastaavasti tulomuuttajia oli 5 927 henkeä, joten alueen muuttotase oli voitollinen 2 698 henkeä vuonna 1996. Työllisiä korkeasti koulutettuja muutti pois 2 091 henkeä, joista 510 oli maastamuuttajaa ja alueelle tuli 4 305 muuttajaa, joista 322 ulkomailta.

Tutkimusalueella hyvin koulutettujen paikallaan pysyneiden työllisten määrä oli 140 516 henkeä vuonna 1996 (kuva 1). Työllisestä työvoimasta on siirtynyt henkilöitä muille pääasiallisen toiminnan sektoreille vuonna 1996, mutta valtaosa paikallaan pysyjistä on ollut työllisenä (94 %) vuonna 1997. Korkeasti koulutettuja on jäänyt myös työttömäksi (1,5 %), mutta heitä on lisäksi siirtynyt opiskelijaksi, eläk-

keelle ja muualle työvoiman ulkopuolelle.

Myös muuttoliike on vienyt työllisiä alueelta pois. Suhteessa eniten on lähdetty terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen (17 %), teollisuuden sekä energia- ja vesihuollon (15 %), koulutuksen (13 %) sekä rahoituksen (11 %) aloilta.

Alueen korkeasti koulutettujen työllisten määrä on ollut 145 245 henkeä vuonna 1997, missä on kasvua 3 % edelliseen vuoteen. Lisäystä on syntynyt siitä, että työttömiä on siirtynyt aktiivirooliin työmarkkinoille, samoin kuin opiskelijoita on siirtynyt työelämään ja alueelle on tullut tulomuuttajia.

Tulomuuttajista on kaiken kaikkiaan työllistynyt vuoden

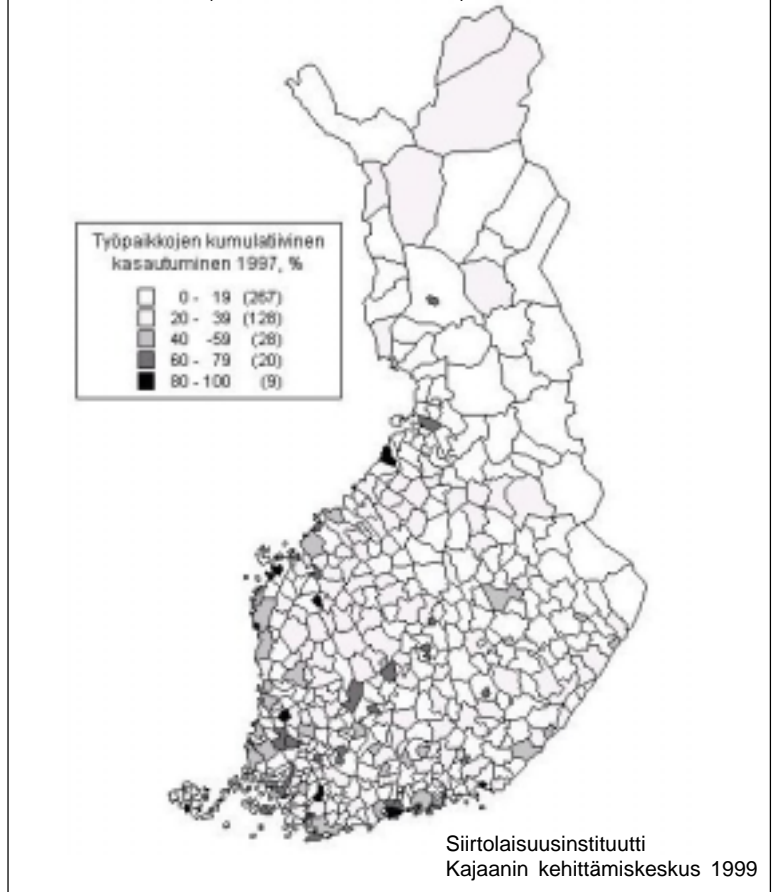
1997 loppuun mennessä 4 785 henkeä. Luku on suurempi kuin työllisten tulomuuttajien vuonna 1996, sillä työllistymistä on tapahtunut työttömillä ja työvoiman ulkopuolella olevilla muuttovuoden jälkeen ja heidät on huomioitu lukuun. Suhteessa eniten osaajia on tullut seuraaville toimialoille: teollisuus sekä energia- ja vesihuolto (17 %), jonka sisällä suurimpana vastaanottajana on ollut sähkötekniisten tuotteiden ja optisten laitteiden valmistus sekä terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut (15 %), rahoitus (14 %) ja koulutus (11 %).

### Muut koulutusasteet

Keskiasteen koulutuksen omavista paikallaan pysyneistä työllisistä 92 % säilytti työpaikkansa Helsingin tutkimusalueella. Työttömyyden kohtasi 3 % alueella pysyneistä vuodesta 1996 vuoteen 1997. Saman koulutustason työllisistä lähtijöistä kaksi kolmesta oli töissä muuttoa seuraavana vuonna ja 13 % oli työttömänä. Alueelle keskiasteen koulutetuista työllisistä muuttajista 84 % oli töissä vuonna 1997 ja työttömänä oli 5 %.

Perusasteen koulutuksen saaneista Helsingin työssäkäyntialueella asuvista yhdeksän kymmenestä oli edelleen työllisiä vuodesta 1996 vuoteen 1997, ja työttömyyden kohtasi 5 % samana ajankohtana. Lähtömuuttaneista työllisistä joka toinen oli työllinen muuton jälkeisenä vuotena ja joka neljäs oli työtön. Työllisistä perusasteen tulomuuttajista 82 % oli edelleen työllisiä vuonna 1997, kun taas työttömien osuus oli 7 %.

**Kuva 2.** Työpaikkojen kumulatiivinen jakautuminen kunnittain Suomessa 1997 (Aineisto: Tilastokeskus).



### Työpaikat keskittyneet

Työpaikkojen kumulatiivista jakautumista maassamme eli alueellista kasautumista vuonna 1997 kunnittain on tarkasteltu kuvassa 2. Työssäkäyntialueiden ulkorajat on esitetty vahvennettuna. Menetelmässä työpaikat on ensin suhteutettu kunnan asukasluvuun ja kunnat on järjestetty tämän mukaan paremmuusjärjestykseen. Työpaikkojen kumulatiivista summaa on alettu laskea alkaen huonoimmasta kunnasta, kunnes saavutetaan 20, 40, 60, 80 ja 100 % työpaikoista. Alimpaan (huonoim-

paan) luokkaan kuuluu 267 kuntaa. Parhaaseen luokkaan kuuluu 9 kuntaa, joista yksi on Helsingin kaupunki. Seuraavaksi parhaassa luokassa ovat Turku, Tampere, Oulu, Jyväskylä ja Rovaniemi. Rauma sijoittuu keskimmäiseen luokkaan. Toiseksi huonoimmassa luokassa ovat Kajaani ja Lohja. Alueellisesti voidaan siis tarkastella, kuinka monta kuntaa tarvitaan, että saavutetaan 20 % kaikista Suomen työpaikoista.

Tarkasteltaessa Suomen työpaikkoja kunnittain asukasluvun mukaan vuonna 1997 havaitaan, että Helsinki on kaikkien muiden

kuntien yläpuolella sekä asukasluvun (lähes 540 000) että työpaikkojen (noin 315 000) osalta. Sen lisäksi erottuvat Turun, Tampereen, Oulun, Espoon ja Vantaan kaupungit. Nämä kaupungit ovat yli 100 000 asukkaan kunnat Suomessa ja niissä on sen mukaisesti työpaikkoja, 42–58 % niiden asukasluvusta. Suurin osa Suomen kunnista onkin asukasluvultaan ja työpaikkamääriltään pieniä.

### **Helsinki kasvaa myös tulevaisuudessa**

Yhteistä tämän päivän muuttovoittoalueille, joihin Helsinki lu-

keutuu, on se, että ne ovat suuria yliopistokaupunkeja ja lisäksi monipuolisia kaupunkiseutuja. Menestysalueiden taustalla on hyvä asema tietoteollisuudessa ja globaalien tuotannon alueella. Menestyksen perusedellytyksiä ovat tieto, osaaminen, kilpailukyky ja ylikansallinen verkostoituminen.

Tilastokeskus ennustaa Helsingin väestönkasvun jatkuvan huomattavasti pitempään ja voimakkaampana sekä Helsingin ympäryskuntien kasvun hitaammaksi kuin Helsingin omassa ennusteessa. Ennusteiden ero johtuu lähinnä siitä, että Helsingin ennusteessa on huomioitu rakennusmah-

dollisuuksien rajallisuus, joka alkaa rajoittaa väestönkasvua. Tämän seurauksena väestönkasvu hidastuu tuntuvasti viime vuosiin verrattuna. Väestö kasvaa ennusteen nopean kasvun vaihtoehdossa vuoteen 2010 asti, jolloin väkiluku ylittää 585 000. Hitaamman kasvun vaihtoehdossa väkiluku kasvaa hidastuen ja vuonna 2020 Helsingissä olisi 568 000 asukasta (Helsingin kaupungin tietokeskuksen tilastoja 1998:37).

## **Muuttoliikkeen ja etnisyystutkimuksen MEV-seminaari**

pidettiin 9.5.2000 Siirtolaisuusinstituutissa. Esitelmöitsijänä oli Dr. *Marek Kupiszewski* Varsovasta, Puolasta. Hän edusti Institute of Geography and Spatial Organization, Polish Academy of Sciences ja University of Leeds -tahoja.

Marek Kupiszewski toi esiin esitelmässään ”*Migration and Population Dynamics*” sen, että saman niminen hanke on ollut laaja, käsittäen kokonaisuudessaan 20 Euroopan maata. Suomea ovat hankkeessa edustaneet Mauri Nieminen Tilastokeskuksesta ja Elli Heikkilä Siirtolaisuusinstituutista. Maa-kohtaisten analyysien valmistuttua ne ovat saatavilla eri julkaisukanavissa.

”*The Evaluation of Regional Population Projection for the European Union*” -esitelmässään Kupiszewski käsitteli aikaisemmin tehtyjä alueellisia väestöennusteita Euroopan Unionille sekä ennusteiden laatimiseen liittyviä ongelmia. Arvioijat ovat esittäneet ehdotuksia ennustemenetelmien kehittämiseksi.